

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 16.12.2008
COM(2008) 864 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**EK BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS RĪCĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANAS
VIDUSPOSMA NOVĒRTĒJUMS**

{SEC(2008) 3042}
{SEC(2008) 3043}
{SEC(2008) 3044}
{SEC(2008) 3045}

IEVADS

2006. gada maijā Komisija pieņēma paziņojumu „Kā apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos līdz 2010. gadam un turpmāk — Ilgtspējīgi ekosistēmu pakalpojumi cilvēka labklājībai”¹. Paziņojumā uzsvērts tas, cik liela nozīme ir bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai kā priekšnosacījumam ilgtspējīgai attīstībai, kā arī sīki izklāstīts rīcības plāns šā mērķa sasniegšanai.

Bioloģiskā daudzveidība šobrīd ir ES politiskās dienaskārtības augšgalā. 2008. gada pavasara Eiropadome no jauna apliecināja apņemšanos pastiprināt centienus, lai līdz 2010. gadam un turpmāk apturētu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, kā arī uzsvēra *Natura 2000* būtisko nozīmi šā mērķa sasniegšanai. Bet vai šīs augsta līmeņa politiskās apņemšanās tiek pildītas ar efektīviem pasākumiem, lai apturētu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos?

Vidusposma novērtējumā apskatītas izmaiņas kopš 2006. gada jūnija un raksturoti galvenie pasākumi, ko veikusi EK un tās dalībvalstis, lai īstenotu bioloģiskās daudzveidības rīcības plānu.

Tajā norādīts, ka maz ticams, ka ES sasniegs mērķi apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos līdz 2010. gadam. Nākamo divu gadu laikā būs intensīvi jāstrādā gan EK, gan dalībvalstu līmenī, lai vismaz pietuvotos šī mērķa sasniegšanai.

Novērtējumā sniegts apkopojums par paveikto katrā no četrām galvenajām politikas jomām, kā arī par 10 mērķiem un 4 atbalsta pasākumiem, kas izklāstīti 2006. gada paziņojumā par bioloģisko daudzveidību, un noteiktas galvenās prioritātes turpmākai rīcībai. Īsumā raksturots pašreizējais stāvoklis un tendences bioloģiskās daudzveidības jomā ES un pasaulē.

STĀVOKLIS UN TENDENCES BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS JOMĀ

Ir iegūti pirmās lielākās „veselības pārbaudes” sākotnējie rezultāti par sugām un biotopu veidiem, kuri tiek aizsargāti saskaņā ar Biotopu direktīvu. Rezultāti liecina, ka 50 % sugu un, iespējams, līdz pat 80 % biotopu veidu, kurus ir nepieciešamība saglabāt Eiropā, ir nelabvēlīgā saglabāšanas stāvoklī. Šie rezultāti nepārsteidz, jo sugu skaita samazināšanās un biotopu iznīcināšana Eiropā notiek vairāku desmitu gadu garumā, un šo tendenci nav iespējams mainīt dažu gadu laikā. Novērotas pozitīvas tendences attiecībā uz dažām sugām, kā arī pozitīvs rādītājs ir dažu lielo plēsēju sugu atjaunošanās.

Vairāk nekā 40 % Eiropas putnu sugu ir nelabvēlīgā saglabāšanas stāvoklī. Lauku putnu skaits, kas strauji samazinājās iepriekšējās desmitgadēs, šobrīd sāk stabilizēties, tomēr tā atjaunošanās prasīs krietni vairāk laika. Prestižajā žurnālā „Science”² 2007. gada augustā tika publicēta analīze, kura parādīja, ka Putnu direktīva ir būtiski palīdzējusi apturēt daudzu Eiropā visapdraudētāko putnu skaita samazināšanos. Direktīva noteikti ir palīdzējusi šīm sugām, jo sevišķi nosakot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.

¹ COM(2006) 216.

² Žurnāls „Science” 317. sējums, Nr. 5839, 810.–813. lpp.

Turklāt jaunākais novērtējums, kas veikts Eiropas Vides aģentūras (EEA) vadītā Eiropas bioloģiskās daudzveidības indikatoru saskaņošanas (SEBI 2010) projekta satvarā, liecina par pozitīvām tendencēm, piemēram, attiecībā uz ūdens kvalitāti. Tomēr Eiropā turpina strauji pieaugt invazīvo sugu skaits, radot arvien lielākas nelabvēlīgas ekonomiskās un ekoloģiskās sekas³.

Situācija pasaulē ir vēl satraucošāka, jo apdraudējums bioloģiskajai daudzveidībai ir palielinājies pat īsā laika posmā kopš Tūkstošgades ekosistēmu novērtējuma publicēšanas 2005. gadā. Pieaugošais pieprasījums pēc lauksaimniecības zemju platībām pārtikas un enerģijas kultūru audzēšanai, kā arī dzīvnieku ganībām, rada arvien lielāku apdraudējumu dabas sistēmām.

Pētījumā „Ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības ekonomika” (TEEB)⁴ secināts, ka, darbojoties pēc „līdzšinējās pieejas” scenārija, šobrīd vērojamā bioloģiskās daudzveidības samazināšanās un ar to saistītā ekosistēmu pakalpojumu samazināšanās turpināsies un pat pastiprināsies. Prognozē, ka līdz 2050. gadam pasaule zaudēs aptuveni 11 % dabas teritoriju, kas pastāvēja vēl 2000. gadā. Gandrīz 40 % zemju, ko šobrīd izmanto mazietekmējošā lauksaimniecības praksē, varētu tikt izmantotas intensīvajā lauksaimniecībā. Zvejošanas, piesārņojuma, slimību un svešu invazīvu sugu, kā arī klimata pārmaiņu izraisītas koraļļu izbalēšanas dēļ līdz 2030. gadam varētu iet bojā aptuveni 60 % koraļļu rifu. Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās un ekosistēmu bojāeja ir drauds planētas pastāvēšanai, pasaules ekonomikai un cilvēku sabiedrībai. Ir aprēķināts, ka „līdzšinējās pieejas” scenārijā ikgadējā labklājības mazināšanās, ko rada ekosistēmu pakalpojumu samazināšanās, līdz 2050. gadam varētu sasniegt 6 % pasaules IKP.

- Mērķpasākumi, kas īstenoti saskaņā ar ES dabas aizsardzības tiesību aktiem, ir parādījuši, ka ar to palīdzību iespējams novērst apdraudēto sugu un biotopu izzušanu, taču, lai panāktu tādus pašus rezultātus lielākā mērogā, vajadzīgi daudz lielāki pūliņi.
- Lai ierobežotu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos pasaules mērogā, būtiski panākumi nav gūti, un svarīgākās ekosistēmas, piemēram, meži, mitrāji un koraļļu rifi, ir pakļauti arvien pieaugošam apdraudējumam, ko rada iznīcināšana un degradācija.

APKOPOJUMS PAR SASNIEGTO

A. 1. POLITIKAS JOMA: BIOLOĢISKĀ DAUDZVEIDĪBA ES

Mērķi

1. Aizsargāt ES svarīgākos biotopus un sugas

ES bioloģiskās daudzveidības politikas pamatā ir Putnu un Biotopu direktīvas, kuras nodrošina juridisko pamatu *Natura 2000* aizsargājamo teritoriju tīklam. To apgabalu kopējā platība, kurus dalībvalstis kopš 2006. gada saskaņā ar Biotopu direktīvu ir ierosinājušas noteikt par aizsargājamām teritorijām, ir lielāka par Portugāli, turklāt tīklā pirmoreiz iekļautas

³ www.europe-aliens.org

⁴ http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/pdf/teeb_report.pdf

arī jaunās dalībvalstis. Līdzīgi Putnu direktīvas satvarā dalībvalstis ir noteikušas apgabalu, kura kopējā platība ir lielāka par Īriju. Kopumā *Natura 2000* tīklā iekļauti 25 000 teritoriju, kas aizņem aptuveni 17 % no ES kopējās zemes platības.

EK tiesību akti dabas aizsardzības jomā netiek piemēroti lielākajai daļai ES dalībvalstu aizjūras teritoriju un attālajiem reģioniem, kuros bioloģiskā daudzveidība ir viena no bagātākajām visā pasaulē.

- Tiek izstrādāti plāni, lai līdz 2010. gadam pabeigtu *Natura 2000* sauszemes tīkla izveidi. It īpaši ir vajadzīgi papildu pūliņi, lai līdz 2012. gadam pabeigtu jūras tīkla izveidi.
- Par aizvien lielāku problēmu kļūst *Natura 2000* tīklā iekļauto teritoriju faktiskā pārvaldība un atjaunošana.
- ES prezidentvalsts Francijas organizētajā sanāksmē, kas 2008. gada jūlijā norisinājās Reinjonā, aizjūras teritoriju, attālo reģionu un dalībvalstu pārstāvji apņēmas aizjūras teritorijās un attālajos reģionos brīvprātīgi izveidot *Natura 2000* līdzīgus tīklus.

2. Saglabāt un atjaunot bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu pakalpojumus ES lauku reģionos

Saskaņā ar Lauku attīstības programmas 2. pasākumu virzienu aptuveni 20,3 miljardi euro ELFLA līdzekļu piešķirti agrovides pasākumiem 2007.–2013. gadam, nodrošinot būtisku atbalstu *Natura 2000* un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai. Turklāt, lai īstenotu jaunus mērķpasākumus saskaņā ar šo politiku, aptuveni 577 miljoni euro ELFLA līdzekļu paredzēti tieši *Natura 2000* lauksaimniecības un mežu teritorijām. Būtiski atšķiras šā finansējuma kopējais izlietojums starp dalībvalstīm.

Savstarpējās atbilstības pamatā ir četri galvenie standarti labu lauksaimniecības un vides apstākļu (GAEC) nodrošināšanai, kā arī normatīvās prasības pārvaldības jomā saistībā ar dabas aizsardzības direktīvām, kuri var labvēlīgi ietekmēt bioloģisko daudzveidību. Lielākā daļu valstu jau piemēro šos pasākumus. 2003. gada Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) reformas „veselības pārbaudes”⁵ ietvaros Komisija atbilstīgi GAEC, kuru nolūks ir bioloģiskās daudzveidības veicināšana, ierosināja pilnveidot noteikumus attiecībā uz to, kādām jābūt ainavu iezīmēm. Tas palīdzēs saglabāt labvēlīgo ietekmi uz vidi, ko rada zemes atstāšana atmatā, jo šo pasākumu Komisija ierosina likvidēt. Turklāt ir ierosināts piešķirt papildu finansējumu lauku attīstībai un jo īpaši bioloģiskajai daudzveidībai, palielinot finanšu pārvietojumu no KLP pirmā pīlāra uz otro pīlāru (modulācija).

Mežsaimniecības jomā viens no svarīgākajiem notikumiem bija tas, ka 2006. gada jūnijā tika pieņemts ES Meža rīcības plāns, kura izpildes programma dalībvalstīs pieņemta 2008. gada februārī. Vairākās dalībvalstīs saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvu sāka upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādi. Šajā jomā spēkā ir direktīva par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību⁶.

⁵ COM(2008) 306.

⁶ OV L 288, 6.11.2007., 27. lpp.

- Lauku attīstībai paredzētajā vienotās uzraudzības un novērtēšanas sistēmā (*CMEF*) tiks iekļauti indikatori, kas attiecas uz bioloģisko daudzveidību. Šī sistēma ļaus noteikt, cik lielā mērā pasākumi, kas tiek īstenoti saskaņā ar lauku attīstības politiku, labvēlīgi ietekmē bioloģisko daudzveidību.
- Lai arī biomasu un biodegvielu aizstāj fosilā kurināmā izmantošanu, un tā rezultātā mazinās siltumnīcefekta gāzu emisijas pasaulē, minēto bioproduktu ražošanai paredzēto kultūraugu audzēšanas platību palielināšana atbilstošu vides aizsardzības pasākumu neesības gadījumā var nelabvēlīgi ietekmēt bioloģisko daudzveidību ES. Lai izvairītos no iespējamās nelabvēlīgās ietekmes, Komisija ierosinātajā direktīvā par atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanas veicināšanu ir ierosinājusi noteikt ilgtspējības kritērijus attiecībā uz biodegvielu.
- Nepieņemot ierosināto Augsnes pamatdirektīvu, turpina pastāvēt būtiskas nepilnības tiesiskajā regulējumā attiecībā uz augsnes struktūras un funkciju saglabāšanu.

3. Saglabāt un atjaunot bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu pakalpojumus ES jūras vidē

Jūras stratēģijas pamatdirektīva⁷, kas tika pieņemta 2008. gada jūnijā, nodrošina pamatu laba vides stāvokļa sasniegšanai jūras vidē un jūras vides bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas stāvokļa uzlabošanai ES. Paziņojums „Kopējā zivsaimniecības politika un ekosistēmas pieejas īstenošana jūras vides pārvaldībā”⁸ tika pieņemts 2008. gada aprīlī.

Padomes regula cīņai pret nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju tika pieņemta 2008. gada 29. septembrī. Turklāt Komisija iesniedza priekšlikumus nevēlamu piezveju samazināšanai un izmetumu novēršanai Eiropas zvejniecībā⁹. Tiek ieviesti vairāki zvejniecību reglamentējoši pasākumi, lai samazinātu zvejniecības ietekmi uz sugām, kas nav zvejas mērķsugas, un jūras biotopiem.

- Daudzi rūpniecisko zivju krājumi Eiropas ūdeņos joprojām nesasniedz bioloģiski drošu līmeni, tāpēc kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) satvarā būtiski jāsamazina zvejas radītā kopējā slodze līdz ilgtspējīgam līmenim.
- Jauna datu vākšanas regula ļaus labāk veikt periodiskos novērtējumus par sasniegto KZP satvarā, integrējot prasības bioloģiskās daudzveidības aizsardzības jomā¹⁰.

4. Pilnveidot reģionālās un teritoriālās attīstības savietojamību ar bioloģisko daudzveidību ES

Atbilstīgi darbības programmām 2007.–2013. gadam, ko līdzfinansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) un Kohēzijas fonds, bioloģiskās daudzveidības veicināšanai un dabas aizsardzībai dalībvalstis ir piešķirušas 2,719 miljonus euro. Papildu 1,146 miljoni euro ir

⁷ OV L 164, 25.6.2008., 19. lpp.

⁸ COM(2008) 187.

⁹ COM(2007) 136.

¹⁰ OV L 60, 5.3.2008., 1.-12. lpp.

piešķirti „dabas bagātību aizsardzībai”, kas ietver bioloģiskās daudzveidības projektus. Summa 1,376 miljonu euro apmērā, kas tūrisma kontekstā paredzēta „dabas mantojuma aizsardzībai un attīstībai”, arī tiks piešķirta bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai.

Visas dalībvalstis, izņemot trīs, ir piešķirušas finansējumu bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, lai gan kopējais piešķirtā finansējuma apjoms dažādās valstīs ir atšķirīgs. Divas dalībvalstis vairāk kā 3 % no piešķirtā finansējuma plāno izmantot kategorijām, kas saistītas ar bioloģisko daudzveidību.

- Lai gan, nosakot galvenos struktūrfondu rādītājus 2007.–2013. gadam, Kopienas mērogā nav bijusi vienošanās par īpašiem bioloģiskās daudzveidības indikatoriem, dažas dalībvalstis ir izstrādājušas šādus indikatorus, un būtu vērtīgi, ja citas valstis rīkotos līdzīgi.
- Turklāt ir svarīgi sekot esošiem labas prakses piemēriem, kas parāda, ka kohēzijas politika labvēlīgi ietekmē bioloģisko daudzveidību.
- Būtiska daļa struktūrfondu tagad ir pieejama jaunajām dalībvalstīm, nenovēršami radot lielāku apdraudējumu bioloģiskajai daudzveidībai, tāpēc nepieciešama rūpīga plānošana, lai nodrošinātu, ka vajadzības infrastruktūras jomā ir samērīgas ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību.

5. Būtiski samazināt invazīvu svešzemju sugu un svešzemju genotipu ietekmi uz ES bioloģisko daudzveidību

Četrpadsmit dalībvalstīm šobrīd nav izstrādātas stratēģijas vai plāni cīņai pret invazīvajām sugām. Tomēr vairākas no tām savās bioloģiskās daudzveidības stratēģijās ir iekļāvušas mērķus cīņai pret invazīvajām sugām. Padomes regula, kas īpaši attiecas uz svešzemju sugām akvakultūrā, tika pieņemta 2007. gada 11. jūnijā¹¹.

- Šajā politikas jomā pastāv nepilnības, tāpēc tika sagatavots jauns paziņojums „Ceļā uz ES stratēģiju par invazīvajām sugām”, kurā sniegti politikas varianti cīņai pret invazīvajām sugām Eiropas Savienībā.

B. 2. POLITIKAS JOMA: ES UN PASAULES BIOLOĢISKĀ DAUDZVEIDĪBA

Mērķi

6. Būtiski paaugstināt bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu starptautiskās pārvaldības efektivitāti

Konvencijas par bioloģisko daudzveidību (CBD) Pušu devītajā konferencē (COP9) tika nostiprināta svarīgu CBD darba programmu īstenošana tādās jomās kā, piemēram, mežu bioloģiskā daudzveidība un aizsargātās teritorijas. Tajā pirmoreiz pasaules līmenī tika atzīts, ka, raugoties no bioloģiskās daudzveidības viedokļa, biodegvielas ražošanai un izmantošanai jābūt ilgtspējīgai. Konferencē tika apstiprināti zinātniskie kritēriji aizsargājamo jūras teritoriju

¹¹ Padomes Regula 708/2007.

noteikšanai atklātā jūrā. Tajā vienojās arī par mehānismu, kas nodrošinās, lai bioloģiskās daudzveidības jomā svarīgi jautājumi tiktu iekļauti ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) satvarā noritošajās sarunās par klimata pārmaiņām.

2010. gada mērķis ir iekļauts Tūkstošgades attīstības mērķos. 2007. gadā G8 valstu vides ministri uzsāka tā dēvēto Potsdamas iniciatīvu, kurā iekļauti konkrēti pasākumi, lai sasniegtu 2010. gada mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā, kā arī Japānas pilsētā Kobē apstiprināja aicinājumu īstenot pasākumus bioloģiskās daudzveidības aizsardzības jomā (*Kobe Call for Action for Biodiversity*).

Lai aizsargātu jutīgos jūras biotopus, ANO, Reģionālās zivsaimniecības pārvaldības organizācijas un attiecīgo starptautisko konvenciju satvarā ES turpina veicināt starptautiska mēroga pasākumus. Tā aktīvi piedalījās darbos, kas tika veikti ANO Jūras tiesību konvencijas (*UNCLOS*) satvarā, un tā rezultātā 2006. gada decembrī ANO Ģenerālā asambleja (*UNGA*) pieņēma Rezolūciju par ilgtspējīgu zvejniecību jutīgu dziļjūras ekosistēmu aizsardzībai atklātā jūrā.

- Tūkstošgades ekosistēmu novērtējumā izteiktajam aicinājumam pielikt vēl nebijušus pūliņus liela atsaucība joprojām nav izrādīta. Lai līdz 2010. gadam būtiski samazinātu pašreizējos bioloģiskās daudzveidības samazināšanās apjomus visā pasaulē, joprojām nepieciešams vēl vairāk pastiprināt pasākumus pasaules mērogā.
- Pilnībā jāizmanto iespējas, ko sniedz 2010. gads (ANO Starptautiskais bioloģiskās daudzveidības gads), lai veicinātu informētību par bioloģisko daudzveidību un pasaules mēroga pasākumus šajā jomā.

7. Būtiski palielināt atbalstu bioloģiskajai daudzveidībai un ekosistēmu pakalpojumiem ES ārējās palīdzības sistēmā

Laikposmā no 2003. līdz 2006. gadam ES ārējais atbalsts bioloģiskās daudzveidības jomā bija vidēji 740 miljoni euro gadā, veidojot 48 % no atbalsta, kas piešķirts bioloģiskajai daudzveidībai visā pasaulē. Dalībvalstis ziedo būtiskas summas Pasaules Vides fondā. Attiecīgo līdzekļu summa ir mazāka par vienu piecdesmito daļu no Kopienas un dalībvalstu kopējā attīstības atbalsta ikgadējā budžeta. Nekas neliecina, ka finansējums pasākumiem bioloģiskās daudzveidības jomā būtu palielinājies kopš Bioloģiskās daudzveidības rīcības plāna pieņemšanas.

Bioloģiskās daudzveidības mērķu iekļaušana attīstības jomā pieņemtajos sadarbības budžetos ir sarežģīts uzdevums gan donorvalstīm, gan saņēmējvalstīm. Daļēji tas ir saistīts ar tendenci ierobežot darbības jomu skaitu¹², tāpēc citu akūtu vajadzību dēļ vides problēmas bieži vien tiek nobīdītas otrajā plānā. Papildu faktors ir problēmas finansējuma novirzīšanā konkrētiem mērķiem.

Attiecībā uz galvenajām sadarbības jomām EK valstu stratēģiju dokumentos pienācīgi ņemti vērā vides jautājumi. Proti, šo dokumentu satvarā var tikt veikti stratēģiskie vides novērtējumi (SVN) un ietekmes uz vidi novērtējumi (IVN) saistībā ar vides ziņā riskantu nozaru programmām un projektiem.

¹² Neattiecas uz „Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta” valstīm.

- Labāka informētība par bioloģiskās daudzveidības ekonomiku, kā arī par bioloģiskās daudzveidības saikni ar nabadzību, liktu lēmumu pieņēmējiem donorvalstīs un saņēmējvalstīs pievērst vairāk uzmanības šim jautājumam.
- Jāturpina darbs pie tā, lai nodrošinātu, ka novērtējumi vides jomā (SVN/IVN) sistemātiski tiek veikti saistībā ar dalībvalstu un EK finansētiem vides ziņā riskantiem atbalsta pasākumiem, lai nepieļautu un mazinātu nelabvēlīgo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un, kur vien iespējams, palielinātu labvēlīgo ietekmi uz vidi.

8. Būtiski samazināt starptautiskās tirdzniecības ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu pakalpojumiem pasaulē

Konvencijas par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām sugām (*CITES*) Līgumslēdzēju pušu 14. konferencē ES atbalstīja vairāku svarīgu lēmumu pieņemšanu, tostarp par zilonkaula tirdzniecību un *CITES* stratēģisko plānu.

Veicot ietekmes uz ilgtspējību novērtējumus (IIN) nozīmīgāko tirdzniecības sarunu kontekstā, Komisija turpina risināt problēmu par tirdzniecības iespējamo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību. Komisija pašlaik sagatavo ietekmes uz ilgtspējību novērtējumus par visiem plānotajiem reģionālajiem un divpusējiem brīvās tirdzniecības un partnerattiecību nolīgumiem.

Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu devītās konferences un ceturtās sanāksmes satvarā ES ir devusi lielu ieguldījumu patlaban notiekošo sarunu sekmīgai virzībai par starptautiskā režīma noteikšanu attiecībā uz piekļuvi ģenētiskajiem resursiem, kā arī godīgu un līdztiesīgu ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadali.

Panākta virzība ES Rīcības plāna par meža tiesību aktu ieviešanu, pārvaldību un tirdzniecību (*FLEGT*) īstenošanā. Pirmais brīvprātīgais partnerattiecību nolīgums (*VPA*) tika noslēgts ar Ganu 2008. gada 3. septembrī. Sarunas *FLEGT* satvarā turpinās ar Malaiziju, Indonēziju, Kamerūnu un Kongo Brazavilu un paredzams, ka drīzumā tiks uzsāktas ar citām attīstītajām valstīm. Komisija turklāt ierosināja regulu, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kuri laiž tirgū koksni un koksnes izstrādājumus¹³.

- Galvenais uzdevums ir nodrošināt, lai ietekmes uz ilgtspējību novērtējumos (IIN) minētie ieteikumi tiktu ņemti vērā, un veicināt ES iedzīvotāju izpratni par to, kāda ietekme ir pārtikas un nepārtikas izstrādājumu (piemēram, gaļas, sojas pupiņu, palmu eļļas, metāla rūdas) patēriņam, kas varētu veicināt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Rezultātā varētu apsvērt tādas politikas variantus, kas samazinātu šo ietekmi.

C. 3. POLITIKAS JOMA: BIOLOĢISKĀ DAUDZVEIDĪBA UN KLIMATA PĀRMAIŅAS

Mērķis

¹³ COM(2008) 644/3.

9. Atbalstīt bioloģiskās daudzveidības pielāgošanos klimata pārmaiņām

Pēc Zaļās grāmatas¹⁴, kas tika publicēta 2007. gadā, Komisija sagatavo Balto grāmatu par pielāgošanos klimata pārmaiņām. Tajā cita starpā uzmanība tiks pievērsta saiknei starp bioloģisko daudzveidību un klimata pārmaiņām.

Komisijas paziņojumā par atmežošanu¹⁵ ierosināts, ka sarunās par jauno klimata režīmu, kas norit ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām satvarā, ES jānodrošina vēlākais līdz 2030. gadam apturēt pasaules mežu platību samazināšanos un līdz 2020. gadam samazināt tropu mežu iznīcināšanu par vismaz 50 %, salīdzinot ar pašreizējo līmeni. Šā mērķa sasniegšana 2020. gadā nodrošinātu būtisku pozitīvu ietekmi uz klimata pārmaiņām un bioloģisko daudzveidību.

- Ir svarīgi, lai plašāk tiktu atzīts tas, cik liela nozīme vides stresa noturības stiprināšanā ir veselīgām ekosistēmām, kas savukārt mazinās klimata pārmaiņu radīto apdraudējumu.
- Jāuzlabo sinerģija starp klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanas pasākumiem, kā arī jāveicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana.

D. 4. POLITIKAS JOMA: ZINĀŠANAS

Mērķis

10. Būtiski vairo ES un pasaules zināšanas par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu

Kopienas 6. pētniecības pamatprogrammas (2002–2006) satvarā veikto pētījumu rezultāti jau tiek izmantoti, lai izstrādātu ES politiku bioloģiskās daudzveidības jomā. Paredzēts finansēt astoņus bioloģiskās daudzveidības projektus, kas saskaņā ar 7. pamatprogrammu izraudzīti pēc pirmajiem diviem aicinājumiem iesniegt projektu pieteikumus, un ES kopējais ieguldījums ir 23 miljoni euro vai 7 % no visu vides projektu kopējām izmaksām. Vismaz 14 dalībvalstīm ir izstrādātas īpašas valsts vai reģionāla mēroga programmas, kuras atbalsta pētījumus bioloģiskās daudzveidības jomā.

Saistībā ar Potsdamas iniciatīvu, par kuru G8 valstu pārstāvji vienojās 2007. gadā, Eiropas Komisija un Vācija, sadarbojoties ar Eiropas Vides aģentūru, uzsāka pētījumu „Ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības ekonomika” (*TEEB*). Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu devītajā konferencē tika prezentēti pirmā posma novērtējuma rezultāti.

- Turklāt jānodrošina, ka ar dalībvalstu un Kopienas pētījumu finansējumu tiek pienācīgi atbalstīta politika bioloģiskās daudzveidības jomā.
- Paredzēts, ka *TEEB* pētījuma otrajā posmā 2009. gadā tiks izstrādāti politikas secinājumi.

¹⁴ COM(2007) 354.

¹⁵ COM(2008) 645.

- EK ir iesaistījusies arī Tūkstošgades ekosistēmu novērtējuma (*MEA*) globālās stratēģijas turpmākos pasākumos un ir apņēmusies izstrādāt reģionālu novērtējumu Eiropai. Sešas dalībvalstis plāno veikt turpmākus pasākumus attiecībā uz *MEA*.
- Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu devītajā konferencē ES un dalībvalstis atbalstīja ANO Vides programmas (*UNEP*) satvarā izvirzīto priekšlikumu izveidot Starpvaldību zinātnes politikas platformu bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā (*Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystems Services* jeb *IPBES*), lai veicinātu neatkarīgu zinātnisku konsultāciju izmantošanu pasaules mēroga politikas izstrādē.

E. ČETRI GALVENIE ATBALSTA PASĀKUMI

1. Atbilstoša finansējuma nodrošināšana

Jebkurš no attiecīgajiem 2007.–2013. gadam izstrādātajiem EK finansēšanas noteikumiem paredz iespēju līdzfinansēt *Natura 2000* izmaksas. Saskaņā ar EK līgumu ir izstrādātas pamatnostādnes un tiek organizēta apmācība, lai palīdzētu dalībvalstīm izmantot šo finansējumu. Izstrādāts informācijas tehnoloģiju rīks par *Natura 2000* finansēšanu.

Daudzām valstīm lauku attīstības politikas 2. pasākumu virziens ir nozīmīgākais Kopienas finansējuma avots *Natura 2000* un bioloģiskajai daudzveidībai. Citām valstīm nozīmīgs Kopienas finansējuma avots ir Eiropas Reģionālās attīstības fonds. Tomēr sistemātiska problēma, kas novērota vairākās politikas jomās, ir grūtības iegūt ticamus datus par faktiski iztērētām summām bioloģiskās daudzveidības jomā. Daudzos gadījumos tas ir tāpēc, ka nav atbilstošu reģistrēšanas un ziņošanas procedūru.

- Jāturpina pilnveidot pieeja, lai noteiktu, cik daudz Kopienas finansējuma dalībvalstis ir izmantojušas dabas aizsardzības jomā, un vai ar to pietiek, lai atbalstītu *Natura 2000* pārvaldību un atjaunošanu un lielākas vajadzības saistībā ar bioloģisko daudzveidību.
- Jāpilnveido aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanas plāni. Šādu instrumentu neesība varētu nopietni ierobežot atbilstoša finansējuma nodrošināšanu *Natura 2000* tīklam. Jauna Komisijas pētījuma mērķis ir uzlabot saikni starp *Natura 2000* finansēšanu un pārvaldību.

2. ES lēmumu pieņemšanas un īstenošanas sistēmas pilnveidošana

Pārvaldības struktūra attiecībā uz jautājumiem dabas aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības jomā ES ir pārskatīta. Regulārajās ES dalībvalstu „dabas direktoru” sanāksmēs tagad sistemātiski tiek izskatīts paveiktais Bioloģiskās daudzveidības rīcības plāna un Dabas direktīvu īstenošanas jomā. Jauna koordinācijas grupa bioloģiskās daudzveidības un dabas jomā pārrauga kopējo tehniskā darba programmu ES dabas un bioloģiskās daudzveidības jautājumos. Komisijas iekšējā starpdienestu darba grupa bioloģiskās daudzveidības jomā ir cieši saistīta ar šo koordinācijas grupu.

Lai veicinātu saziņu un dalīšanos pieredzē par praktisku īstenošanu, atbilstību un izpildi, tika izveidots jauns ES praktiķu tīkls „GreenForce”, kurā izskata jautājumus, kas saistīti ar dabas saglabāšanas un mežsaimniecības politiku un tiesību aktiem dalībvalstīs.

Nozīmīgs solis tika sperts 2007. gadā, kad Eiropas Kopienas Tiesa pirmo reizi noteica pagaidu pasākumus, lai bloķētu iespējami kaitējošas darbības *Natura 2000* teritorijā Polijā. Komisija izmantoja pagaidu pasākuma instrumentu savā prasībā Tiesai, lai nepieļautu neatgriezenisku smagu kaitējumu aizsargātām teritorijām. Prasība par pagaidu pasākumu tika atsaukta, kad Polija piekrita apturēt attiecīgos darbus, kamēr Kopienas Tiesa šajā lietā pieņems lēmumu¹⁶.

- Lai īstenotu rīcības plānu, jāpilnveido sadarbības mehānisms Kopienā un dalībvalstīs, kā arī Kopienas un dalībvalstu starpā, it īpaši attiecībā uz politikas jomām, kas ietekmē bioloģisko daudzveidību.

3. Partnerību veidošana

Prezidentvalsts Portugāle 2007. gada novembrī Lisabonā organizēja konferenci par uzņēmējdarbību un bioloģisko daudzveidību, kurā tika uzsākta ES Uzņēmējdarbības un bioloģiskās daudzveidības iniciatīva. Divdesmit dalībvalstis norādīja, ka tām ir valsts mēroga iniciatīvas, kuru mērķis ir partnerības veicināšana bioloģiskās daudzveidības jomā.

- Komisija ir uzsākusi ES Uzņēmējdarbības un bioloģiskās daudzveidības tehniskā atbalsta platformas izveidi.
- Tiek ieviesta atbalvojuma shēma „Natura 2000 Partner Reward Scheme”, lai uzlabotu *Natura 2000* tīkla pārvaldību un attiecīgās informācijas izplatīšanu.

4. Sabiedrības izglītošana, informētība un līdzdalība

2007. gada decembrī veiktās Eiropabarometra sabiedriskās domas zibensaptaujas rezultāti liecina, ka tikai neliela daļa ES iedzīvotāju uzskata, ka ir labi informēti par bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Ieteikumi no darbības jomas pētījuma, kas veikts ES mēroga saziņas kampaņas ietvaros, tika ņemti vērā 2008. gadā izsludinātajā aicinājumā iesniegt pieteikumus *LIFE+* informācijas un saziņas komponentam. Vairākas dalībvalstis ir uzsākušas kampaņas, lai palielinātu informētību par bioloģisko daudzveidību.

- Lai izmantotu sabiedrības atbalstu ES pasākumiem bioloģiskās daudzveidības samazināšanas apturēšanai, Komisija apsver iespēju veikt prioritārus pasākumus saistībā ar sabiedrības informēšanas kampaņu, kas tiks uzsākta, lai atbalstītu valsts mēroga un citas kampaņas.
- Bioloģisko daudzveidību nepieciešams sekmīgāk integrēt saziņas kampaņās, kuru mērķis ir veicināt ilgtspējīgu dzīvesveidu, patēriņu un ražošanu.

¹⁶ Lieta C-193/07.

F. PĀRRAUDZĪBA

SEBI 2010 iniciatīvas satvarā notiek nepārtraukta virzība. Pavisam 26 Eiropas mēroga bioloģiskās daudzveidības indikatoru kopums nodrošina pamatu tam, lai varētu veikt pirmo uz rādītājiem balstīto Eiropas novērtējumu par paveikto 2010. gada mērķa sasniegšanai bioloģiskās daudzveidības jomā, un šo novērtējumu Eiropas Vides aģentūra publiskos 2009. gada pirmajā pusē. Dalībvalstis ir uzsākušas izstrādāt valsts mēroga indikatorus, kas saskaņoti ar *SEBI 2010* pamatprincipiem.

- *SEBI 2010* jāpapildina ar citiem indikatoru kopumiem, īpaši tādiem, kas paredzēti virzības novērtēšanai politikas jomās.
- Finansējums bioloģiskās daudzveidības pārraudzībai krietni atpaliek no valstu investīcijām citās vides jomās, tāpēc tas ir būtiski jāpaliekina, lai nākotnē būtu iespējams veikt visaptverošus novērtējumus.

SECINĀJUMI

Lai gan 2006. gada paziņojums par bioloģisko daudzveidību tika novērtēts atzinīgi un panākta zināma virzība EK Bioloģiskās daudzveidības rīcības plāna īstenošanā, tomēr, pamatojoties uz pašreizējiem pūliņiem, maz ticams, ka kopējais mērķis apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos ES līdz 2010. gadam tiks sasniegts. Nākamo divu gadu laikā būs intensīvi jāstrādā gan EK, gan dalībvalstu līmenī, lai vismaz pietuvotos šī mērķa sasniegšanai.

Pasaules līmenī bioloģiskās daudzveidības samazināšanās ir katastrofāla, jo ekosistēmas bieži vien tiek degradētas līdz tādām līmenim, ka tiek izjaukti dabiskie procesi, izraisot smagas ekonomiskās un sociālās sekas. Jaunas un būtiskas problēmas rada, piemēram, lauksaimniecības nozares paplašināšanās, lai apmierinātu arvien pieaugošo pieprasījumu pēc pārtikas, kā arī alternatīvu tirgus nišu parādīšanās (biodegviela).

Jāpilnveido ES politika bioloģiskās daudzveidības jomā, jo tajā joprojām pastāv būtiskas nepilnības, un tas jādara, piemēram, risinot problēmu, kas saistīta ar invazīvajām sugām. Jāievieš arī efektīvs tiesiskais regulējums augsnes struktūras un funkciju saglabāšanai.

Galvenā problēma joprojām ir bioloģiskās daudzveidības apsvērumu atspoguļošana citās politikas jomās. Turklāt dažādās politikas jomās jāizveido ekosistēmu pakalpojumu vērtēšanas sistēmas.

Komisija turpinās stingri uzraudzīt Bioloģiskās daudzveidības rīcības plāna īstenošanu, lai 2010. gadā varētu veikt visaptverošu novērtējumu gan Kopienas, gan dalībvalstu līmenī.